

کار دارم!

کسب درآمد و نیز استفاده از آن برای رفع نیازهای زندگی، دو مسئله اساسی زندگی ماست. مهم‌ترین نکته در اقتصاد خانواده و مدیریت درست آن، کسب درآمدی مناسب و حلال و نیز دستیابی به الگویی صحیح در مصرف و اجرای آن الگوست. پیامبر (ص) فرموده است: «ثروتی که از راه حلال و مشروع به دست آید، چه نیکوست برای آدمی که شایسته داشتن ثروت باشد.» (یعنی بداند این ثروت را چگونه مصرف کند) (المحجّة البیضا، جلد ۶، ص ۴۴).

بخش مهمی از آموزه‌های اسلامی در جهت اصلاح و هدایت ما مسلمانان در این دو زمینه، یعنی تنظیم رفتارهای اقتصادی ماست.

کسب درآمد

کسب درآمد در احادیث و روایات با تعبیر متفاوتی همچون طلب‌روزی حلال، عبادت و عمل صالح مطرح شده و برای آن پاداشی چون «جهاد در راه خدا» در نظر گرفته شده است.

امام کاظم (ع) فرموده است: «کسی که روزی حلال طلب کند تا به مصرف خود و خانواده‌اش برساند، همچون کسی است که در راه خداوند جهاد می‌کند» (الحیة، جلد ۵، ص ۴۳۷).

هدف از جهاد مگر جز تقویت پایه‌ها و گسترش فضیلت‌های انسانی است و مگر کسب و کار حلال جز این‌ها پیامد دیگری دارد؟
اسلام از مسلمان می‌خواهد که با کار و تلاش نیازمندی‌های خود و خانواده‌اش را تأمین کند. دست نیاز به سوی کسی دراز نکند و بنای

خویش اند و در مسیر هدف آفرینش خود گام برمی دارند. هر کدام از این کارها اگر با قصد و نیت خالص انجام گیرد، حدود الهی و ملاحظات زیست محیطی در آن رعایت شود، و بالاخره زمینه غفلت و فراموشی یاد خدا و دیگر مسئولیت‌های انسانی را در پی نداشته باشد، عبادت و جهاد در راه خدا به حساب می آید.

قداست شغل

پس شغل قداست دارد و باید آن را یک ثواب دانست. بله، فعالیت اقتصادی درست، برای کسب روزی حلال و مصرف آن در راه درست، یک چرخه کامل عبادی است. پیامبر (ص) فرموده است: «عبادت ده جزء دارد که نه جزء آن طلب روزی حلال است» (میزان الحکمة، جلد ۵، ص ۲۰۵۸).

می بینید که بر خلاف تصور بعضی‌ها که خیال می کنند عبادت فقط در نماز، روزه و... خلاصه می شود، کسب روزی حلال نیز عبادت است؛ عبادتی بزرگ که قبولی بخشی از عبادات دیگر نیز وابسته به آن است. به این موضوع در روایات متعددی اشاره شده است.

منفور بودن بی کاری

امام کاظم (ع) فرموده است: «خدای بزرگ از بنده پر خواب بیزار است. خدا از بنده بی کار متنفر است» (الحیاء، جلد ۵، ص ۴۹۳).

و نیز پیامبر (ص) فرموده است: «خداوند از شخص تندرست بی کار که نه سرگرم کار دنیاست و نه سرگرم کار آخرت بیزار است» (میزان الحکمة، جلد ۱۰، ص ۴۶۰۴).

امام باقر (ع) نیز در سرزنش بی کاری فرموده است: «موسی (ع) عرض کرد: پروردگارا از کدام یک از بندگانت بیشتر بیزاری؟ فرمود: از کسی که شب هنگام چون مردار است و روز بی کار» (الحیاء، جلد ۵، ص ۴۹۲).

این است که می بینیم که بزرگان دین از بی کاری بیزار بوده اند. برای نمونه می خوانیم: امام علی (ع) چون از جهاد فراغت می یافت، به تعلیم مردمان و داوری کردن بین آن‌ها می پرداخت. چون از این کار آسوده می شد، در باغچه‌ای که داشت، با دست خویش به کار مشغول می شد و با وجود این در هر حال مشغول ذکر خدا بود (همان، ص ۴۷۵).

عزت خویش را بدین شکل استوار سازد. به علاوه، با کسب مال زمینه انفاق و رسیدگی به محرومان را در خویش فراهم آورد. می بینید که این فضایل انسانی از طریق کار و تلاش اقتصادی به دست می آیند. البته عبادت بودن کار و تلاش مبنای استوار دیگری نیز دارد.

کار و آبادانی زمین

از نظر اسلام یکی از فلسفه‌های وجودی انسان، آبادانی زمین است. این هدف جز با کار و تلاش محقق نمی شود. قرآن می فرماید: «اوست که شما را از زمین آفرید و آبادانی آن را به شما واگذاشت» (هود/ ۶۱).

اسلام از انسان می خواهد که با کار و تلاش، به عمران زمین همت گمارد. پس هر نوع فعالیت تولیدی، کشاورزی، دامداری، باغداری و هر نوع فعالیت صنعتی و نیز فعالیت خدماتی که مستقیم یا غیرمستقیم به عنوان آبادانی زمین مطرح شود، در راستای این هدف و وظیفه است. با همین میناسبت که کار، انجام تکلیف و اطاعت از فرمان خدا به شمار می رود و به همین دلیل عبادت است. پس همه کسانی که به حرفه و شغل مفیدی در سطح جامعه مشغول اند، کسانی هستند که در کار انجام وظیفه و مأموریت اصلی